

НАУКА І ТЕХНІКА ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Технології як сфера людської діяльності давно привертає увагу філософів. Мислителі Стародавньої Греції та Риму, епохи Відродження, Нового часу звернулися до теоретичних і філософських проблем техніки. Сам термін «філософія техніки» був введений Е. Каппом в книзі «Основи філософії техніки», виданої в Німеччині в 1877 році. У ХХ столітті. У ХХ столітті написані твори «Техніка творчості» і «Філософія техніки». Однак тільки з 1960-х років філософські дослідження технологій починають набувати статусу самостійної філософської дисципліни. У 1970-х роках в цій області була сформульована програма, яка передбачає всебічний огляд технологій як одного з найбільш важливих факторів розв'язання людського суспільства. **Мета дослідження:** при досить тісній зв'язку людини і техніки його очевидний вплив на людину і суспільство в цілому, соціально-філософський аспект технології залишається найменш розвиненим, і тим більше антропологічна складова технології. З моральної, етичної та культурологічної проблеми, гуманістичні та ціннісні аспекти технологій, можуть допомогти вирішити соціально-філософські проблеми. **Завдання дослідження:** вплив на процеси життєдіяльності індивіда і суспільства. **Об'єкт дослідження:** техніка як основний чинник розвитку сучасної людської спільноти. **Предмет дослідження.** «Немає людини без техніки», - сказав іспанський філософ Ж. Ортега-і-Гассет. Ця антропологічна формула показує нерозривний зв'язок між людиною та технікою. Він не акцентує увагу на проблемі антропогенезу. Він намагається знайти призму, через яку ми можемо зрозуміти людське існування. Витоки розуміння технологій сягають з давніх часів. Арістотель мав справу з цією концепцією у своєму трактаті з етики в Нікомахії, де він відрізняв «*technē*» від інших видів знань, таких як «*empeiria*» та «*epistēmē*». У широкому розумінні слово «*technē*» означає засіб до невідомого, досі невідомого. Загалом, технічний прогрес є результатом, насамперед, постійної взаємодії технологій з іншими сферами суспільства і людини. Філософ Х. Ленк, розмірковуючи про сучасні технології, зазначав, що зміни та вдосконалення відбуваються залежно від сучасного рівня розвитку - технології, науки, інших галузей науки, які активно взаємодіють у соціальній та економічній сферах [1, с. 170]. Це дозволяє стверджувати про існування технологічного прогресу, що пришвидшується само собою. Але технології змінюються як у культурі, так і в цивілізації. Технологічна ефективність цивілізації є настільки очевидною і універсальною властивістю, що саме на цій основі вона дуже часто протистоїть культурі. Поняття «технологія» можна розглядати у вузькому розумінні, як технічному пристрої, створеному людиною із стихій природи для вирішення конкретних культурних проблем, а в більш широкому сенсі - як будь-який засіб, що характеризує людей, дії. У сучасному розумінні слова «технологія» воно має широке значення: галузь знань; сфера людської діяльності, спрямована на зміни та домінування над природою; сукупність умінь та навичок, що складають професійні характеристики певного виду людської діяльності. Соціальна практика переконливо показала, що сучасний науково-технічний прогрес може не тільки кардинально перетворити суспільство, людину, а й мати непоправні і трагічні наслідки в розвитку будь-якої людської цивілізації. З одного боку, безпрецедентний розвиток науки і техніки, ускладнення зв'язків між науково-технічним і соціальним прогресом сприяли відродженню «наукових» і «технократичних» ілюзій щодо всемогутності науки та технології для вирішення всіх соціальних суперечностей. З іншого боку, негативні наслідки розвитку науки і техніки стимулювали появу альтернативних теорій, які оцінюють науково-технічний прогрес як силу, яка не підлягає контролю з боку людини і ворожа людській природі. Такі оцінки не дивні. В умовах науково-технічної революції з формуванням єдності системи «наука - техніка - виробництво» розуміння окремих ланцюгів цієї ланки стає принципово неможливим поза основними напрямками суспільного прогресу в цілому. Методологічно науку і техніку слід розуміти не лише як елементи матеріального та духовного виробництва, а й як явища людської культури, співвідносячи перспективи науково-технічного прогресу із загальнолюдськими цінностями, з проблемами вдосконалення людини і суспільства. Сама спроба співвіднести технологію, культуру і творчість, які пов'язані з вищими основами існування, здається безуспішною. Хайдеггер вважає, що технологія має «нетехнічну» основу в природі та культурі. Маніпулювання предметами для практичного ефекту - непросте навичка. Діючи як поєднання природних і людських матеріальних ідей, це спосіб розкрити суть буття. «Сутність техніки знаходиться в області, де є місце відкриттям та її потаємність» [3, с. 40]. Отже, можна сказати, що хоча людина трактує технології лише як засіб досягнення своїх цілей, вона не може позбутися бажання сприймати їх у прагматичному сенсі. Тому нам потрібно нове розуміння сутності технології, новий спосіб мислення, який повинен поєднувати суміжні сфери діяльності - технологію та мистецтво. Л. Мемфорд звертає увагу на гуманістичну складову науково-технічного прогресу. Він визначає технологію як одну з характеристик цивілізації. На відміну від Ю. Данилевського та О. Шпенглера, Л. Мемфорд вважав, що цивілізації не є органами самоврядування. Таким чином, у своїй роботі «Техніка та цивілізація» він підкреслює, що якщо простежити створення машини та її подальший розвиток, ми зможемо побачити і зрозуміти витоки нашої сучасної цивілізації, надмеханізованої культури і, отже, зрозуміти майбутнє сучасної людини. Аналізуючи походження машин, Л. Мемфорд висловлює цікаву думку, що техніка своїм походженням зобов'язана грі, і саме грі з іграшками, міфу і фантазії, магічному обряду і релігійному механічному запам'ятовуванню [2, с. 225-239]. Відомий німецький філософ К. Ясперс також дає своє розуміння техніки. Він стверджує, що сучасна епоха трансформації є в першу чергу деструктивною. Використання сучасних технологій у всіх сферах життя та їх наслідки для всіх аспектів нашого існування не можна переоцінити. «Техніка, - стверджує К. Ясперс, - стала ні від кого не залежною й такою, що все навколо пригнічує». Чоловік був у волі технологій і навіть не помітив, як це сталося [5, с. 139]. Дж. Еллул у своїй праці «Техніка або виклик століття» намагається знайти оригінальний підхід до визначення її специфіки. Дж. Еллул розмежовує експлуатаційне обладнання та технології як невід'ємне явище індустріального суспільства. Він зазначає, що у сучасному світі жоден соціальний, духовний чинник не мав такого значення, як техніка [4, с. 27]. Суть техніки, на думку Дж. Еллула, криється не в ній самій. Його онтологічна природа розкривається крізь призму культурних і духовних характеристик сучасного світу. На цій підставі Дж. Еллул проводить межу між машиною та технікою та підкреслює, що техніки як соціальне явище породжується машиною, але є сутністю техніки, оскільки остання є якісно новим цілим. За його словами, техніка перетворює засоби в ціль, нормалізує поведінку людини і робить людей не лише предметом наукових експериментів, але й предметом «калькуляції і маніпуляції». Таким чином, техніка була створена для полегшення життя, зменшення вартості будь-якої роботи, збільшення вільного часу та підвищення комфорту. Зміст техніки в тому, щоб звільнитися від влади природи. Його мета - звільнити людину як живу істоту від завоювання природи з її бідами та загрозами. Отже, суть технології полягає у навмисному маніпулюванні матеріалами та силами для досягнення мети людини. **Висновок.** В теперішньому стані країни характеризуються розвитком науки, поява комп'ютерів, генної інженерії, інших нових передових технологій. І, в той же час, все більше виникає необхідність подолати глобальні суперечності через гуманізацію, повернення до витоків культури. Тому що культура це не тільки артефакти. Це, перш за все, люди зі своїм баченням світу, своєю психологією, своїм менталітетом, своїми традиціями, своїми звичаями. Так, не відмова, і не зміна культури, не заміна технічними інноваціями, а вибір руху у розвитку, де належна увага буде приділятися важливості культури як відправній точці технологій.

Список використаних джерел

1. Ленк Х. Размышления о современной технике. М.: Аспект-Пресс, 1996. 82 с.
2. Мемфорд Л. Техника и природа человека // Новая технократическая волна на Западе. М.: Пресс, 1986. С. 225-239.
3. Хайдеггер М. Питання про техніку // Нова технократическая волна на Западе / под ред. П. С. Гуревича. М.: Прогресс, 1986. С. 453.
4. Еллуль Ж. Техніка або виклик століття // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: хрестоматія. К.: Либідь, 1996. С. 25-57.
5. Ясперс К. Истоки истории и ее цель // Ясперс К. Смысл и название истории. М., 1994. 527 с.